

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

YOSHLAR ORASIDA IJTIMOIIY TARMOQLARNING PSIXOLOGIK TA'SIRI

Axmedova Maftuna Faxriddinovna

Navoiy davlat pedagogika Universiteti o'qituvchisi

Yuldashova Iroda Malikjon qizi

Navoiy davlat Universiteti san'at va sport fakultetiti 1-y guruh talabasi

Ish joyi: Navoiy davlat universiteti

irodayuldashova21@gmail.com

TEL: +(998) 94-417-92-29

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlarning psixologik ta'siri, ularning shaxs rivojiga, tafakkuriga, ijtimoiy faoliyatiga, o'z-o'zini baholashiga hamda xulq-atvoriga ta'siri keng va chuqur ilmiy asosda tahlil qilingan. Shuningdek, biologik va ijtimoiy omillar, psixik jarayonlar, xayol va ijtimoiy me'yorlar bilan bog'liq nazariy yondashuvlar asosida muammo kompleks tarzda yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy tarmoqlar, yoshlar psixologiyasi, psixik rivojlanish, tafakkur, xayol, ijtimoiy faoliyat, o'z-o'zini baholash, ijtimoiy me'yor, virtual muhit, axborot texnologiyalari

Annotation: This article provides a comprehensive and in-depth scientific analysis of the psychological impact of social media on youth. It examines their influence on personal development, thinking, social activity, self-esteem, and behavior. Additionally, the issue is explored in a complex manner based on theoretical approaches related to biological and social factors, mental processes, imagination, and social norms.

Keywords: Social media, youth psychology, mental development, thinking, imagination, social activity, self-esteem, social norms, virtual environment, information technologies.

Аннотация: В данной статье всесторонне и глубоко на научной основе проанализировано психологическое влияние социальных сетей на молодежь. Рассматривается их воздействие на развитие личности, мышление, социальную активность, самооценку и поведение. Также проблема комплексно освещена на основе теоретических подходов, связанных с биологическими и социальными факторами, психическими процессами, воображением и социальными нормами.

Ключевые слова: Социальные сети, психология молодежи, психическое развитие, мышление, воображение, социальная активность, самооценка, социальные нормы, виртуальная среда, информационные технологии.

Kirish

XXI asrda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida inson hayoti tubdan o'zgardi. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar insonlarning kundalik faoliyatiga chuqur kirib borib, ularning nafaqat muloqot qilish uslublarini, balki tafakkuri, dunyoqarashi va ruhiy holatini ham o'zgartirib yubordi. Bugungi kunda yoshlar o'z hayotining katta qismini virtual makonda o'tkazmoqda. Ular ijtimoiy tarmoqlar orqali do'st orttiradi, fikr almashadi, o'zini namoyon

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

etadi va o'z shaxsiyatini shakllantiradi.⁴ Biroq, bu jarayon ijobiy natijalar bilan bir qatorda salbiy oqibatlarni ham yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, psixologik jihatdan yoshlar ijtimoiy tarmoqlarning kuchli ta'siri ostida qolmoqda. Bu esa ularning o'ziga bo'lgan munosabatiga, hissiy holatiga va ijtimoiy xulq-atvoriga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Asosiy qism

Ijtimoiy tarmoqlar va ijtimoiy faoliyat. Ijtimoiy faoliyat shaxsning jamiyat bilan o'zaro munosabatga kirishish jarayoni bo'lib, u orqali inson atrof-muhitni idrok etadi va unga moslashadi. Hozirgi kunda bu jarayon sezilarli darajada virtual muhitga ko'chib o'tgan. Yoshlar ijtimoiy tarmoqlar orqali jamiyatni angelaydi, o'z fikrini bildiradi va ijtimoiy tajriba orttiradi. Natijada real ijtimoiy aloqalar o'rnini ko'proq virtual aloqalar egallamoqda. Bu esa yoshlarning muloqot madaniyatiga, hissiy bog'lanishlariga va ijtimoiy faolligiga ta'sir ko'rsatadi. Ayrim hollarda yoshlar real hayotdagi muloqotdan ko'ra virtual aloqalarni afzal ko'ra boshlaydi.

Biologik va ijtimoiy omillar ta'siri

Inson psixik rivojlanishi biologik va ijtimoiy omillarning o'zaro ta'siri natijasida shakllanadi. Biogenetik qonuniyatga ko'ra, rivojlanishning asosiy manbai ichki omillar hisoblanadi. Biroq tashqi muhit, ayniqsa ijtimoiy tarmoqlar bu jarayonga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi. Ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning ruhiy rivojlanishiga turlicha ta'sir ko'rsatadi. Ular ba'zi ijobiy sifatlarni, masalan, axborotga tezkorlik, keng dunyoqarashni rivojlantirishi mumkin. Shu bilan birga, salbiy jihatlari ham mavjud bo'lib, ular diqqatning susayishi, hissiy beqarorlik va psixologik qaramlikni keltirib chiqaradi.

Xayol va tafakkurga ta'siri

Xayol inson tafakkurining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u ijodiy fikrlashni ta'minlaydi. Inson har qanday faoliyatni boshlashdan oldin uning natijasini xayolida tasavvur qiladi. Shu sababli xayol insonning ijodiy va intellektual rivojlanishida muhim o'rin tutadi.⁵ Ammo ijtimoiy tarmoqlarda tayyor axborot va tasvirlarning ko'pligi yoshlarning mustaqil fikrlash va tasavvur qilish qobiliyatini susaytiradi. Ular ko'proq tayyor kontentni qabul qilishga o'rganib, o'zlari mustaqil g'oya yaratishga kamroq intiladi. Bu esa ijodiy tafakkurning pasayishiga olib keladi.

O'z-o'zini baholash va "Men" obrazi

Shaxsning o'z-o'zini baholashi uning psixologik barqarorligida muhim o'rin tutadi. "Men" obrazi insonning o'zi haqidagi tasavvurlar tizimi bo'lib, u vaqt o'tishi bilan shakllanadi va rivojlanadi.⁶ Ijtimoiy tarmoqlar esa bu jarayonga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yoshlar o'zlarini boshqalar bilan solishtirish orqali baholay boshlaydi. Ideal hayot tasvirlari, muvaffaqiyatli insonlar obrazlari fonida ular o'zlarini yetarli emasdek his qilishi mumkin. Bu esa o'ziga bo'lgan ishonchning pasayishiga, depressiv holatlarning paydo bo'lishiga olib keladi.

⁴ Xolmatov.A."Yoshlar psixologiyasi va ijtimoiy tarmoqlar" Toshkent-2020 389-sahifa

⁵ G'oziyev.E.G."Yosh davrlar psixologiyasi" Toshkent-2002 39-sahifa

⁶ Ismoilova.N Abdullayeva.D "Ijtimoiy psixologiya "Toshkent-2013 22-23-sahifa

Ijtimoiy me’yorlar va xulq-atvor

Ijtimoiy me’yorlar jamiyatda qabul qilingan xulq-atvor qoidalari bo‘lib, ular shaxsning harakatlarini tartibga soladi. Hozirgi kunda bu me’yorlar faqat real hayotda emas, balki virtual muhitda ham shakllanmoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda trendlar, “like” va “follow” tizimi yoshlarning xulq-atvorini belgilovchi muhim omillarga aylangan. Ko‘pchilik tomonidan qabul qilingan xatti-harakatlar yoshlar tomonidan takrorlanadi. Bu esa ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini kamaytiradi.

Psixika va miya faoliyatiga ta’siri

Psixika inson miyasining faoliyati bilan bog‘liq bo‘lib, tashqi olamni aks ettiradi. Zamonaviy ijtimoiy tarmoqlar orqali kelayotgan uzluksiz axborot oqimi inson miyasiga katta yuklama beradi. Natijada diqqatning susayishi, tez charchash, uyqu buzilishi kabi muammolar yuzaga keladi. Ayniqsa, uzoq vaqt telefon va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish yoshlarning ruhiy salomatligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Olimlar qarashlari. Mashhur faylasuf Erich Fromm inson texnologiya ustidan nazorat qilayotganini o‘ylasa-da, aslida texnologiya insonni boshqarayotganini ta’kidlaydi. Bu fikr ijtimoiy tarmoqlarning yashirin psixologik ta’sirini ochib beradi.⁷Zygmunt Bauman esa zamonaviy jamiyatni “suyuq modernlik” deb ta’riflab, inson munosabatlari yuzaki va vaqtinchalik bo‘lib borayotganini ta’kidlaydi. Ijtimoiy tarmoqlar bu jarayonni yanada tezlashtiradi.⁸

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar hayotida katta o‘rin egallab, ularning psixologiyasiga kuchli ta’sir ko‘rsatadi. Ular bir tomondan rivojlanish, muloqot va axborot olish vositasi bo‘lsa, ikkinchi tomondan psixologik muammolarni keltirib chiqaruvchi omil hamdir. Shu sababli yoshlar ijtimoiy tarmoqlardan ongli foydalanishi, vaqtini to‘g‘ri taqsimlashi va real hayot bilan virtual muhit o‘rtasida muvozanatni saqlashi zarur. Faqat shundagina ular sog‘lom psixik rivojlanishga erisha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G‘oziyev.E.G’.’Yosh davr psixologiyasi’.T.2002
2. N.Ismoilova. D.Abdullayeva “Ijtimoiy psixologiya”.Toshkent-2013
3. Aynaqulov.M.A.’’Kebir psixologiya asoslari’’.Toshkent-2010
4. Xolmatov.A.’’Yoshlar psixologiyasi va ijtimoiy tarmoqlar

⁷ Xolmatov.A. “Yoshlar psixologiyasi va ijtimoiy tarmoqlar” Toshkent-2020 391-392-sahifa

⁸ Xolmatov.A “yoshlar psixologiyasi va ijtimoiy tarmoqlar” Toshkent-2020 392-393-sahifa